



XXIX. županijsko Natjecanje iz hrvatskoga jezika

20. ožujka 2024.

prvi (I.) razred

zaporka

--	--	--	--	--	--	--

(peteroznamenasti broj i riječ)

broj bodova:

90	
----	--

Upute natjecateljima koji ispit pišu na papiru

1. Ispit se piše 90 minuta.
2. Prije rješavanja ispita treba čitljivo i pravopisno točno ispuniti listić sa zaporkom.
3. Natjecatelj zaporku treba napisati na manju i na veću omotnicu te na prvu stranicu ispita.
4. Ispitne zadatke treba pažljivo pročitati.
5. Treba pažljivo slijediti upute u zadatku.
6. Rješenja treba upisivati isključivo kemijskom olovkom crne ili plave boje na za to predviđena mjesta. Tinta se ne smije moći obrisati.
7. Ako natjecatelj želi izmijeniti odgovor, treba ga precrtati, dopisati istom kemijskom olovkom novi odgovor te podizanjem ruke pozvati dva člana Povjerenstva koja nadziru pisanje. Oba člana trebaju odmah pred natjecateljem parafirati izmjenu odgovora. **Svaki natjecatelj smije u cijelome ispitu imati najviše tri izmjene.**
8. Odgovori ne smiju biti pisani velikim tiskanim slovima.
9. Odgovori trebaju biti pravopisno i gramatički točni.
10. Nakon završetka pisanja ispit, radni papir i manju omotnicu treba staviti u veću omotnicu, koju treba predati članu Povjerenstva.
11. Nakon objave privremene ljestvice poretka natjecatelj ima pravo uvida u ispit i pravo na pismenu žalbu.

Želimo Ti uspjeh na Natjecanju!

Županijsko povjerenstvo:

1. _____
(predsjednik Županijskoga povjerenstva)
2. _____
(član Županijskoga povjerenstva)
3. _____
(član Županijskoga povjerenstva)

1. Napiši sljedeće primjere tako da budu u skladu s pravopisnim pravilima o velikome i malome početnom slovu. Napomena: u trećemu primjeru radi se o nazivu države, a u petomu primjeru o nazivu skulpture.

1. paška čipka _____
2. božićni blagdani _____
3. salomonovi otoci _____
4. dinamovac _____
5. povijest hrvata _____
6. plavetni kit _____

6	
---	--

2. Podcrtaj riječi u rečenicama s točnim oblikom dvoglasnika ię. U svakoj rečenici samo je jedna riječ u paru točna.

Pročitao je mnoga dijela/djela.

Kažu da bio dobar liječnik/lječnik.

Smiješniji/smješnji je bio njegov vic.

Zaručnički je prsten skupocijen/skupocjen.

4	
---	--

10	
----	--

3. Upiši na podcrtane riječi č/ć u skladu s pravopisnim pravilima.

Kad sam tako ušao u gradic i zakoracao plocnikom, primijetim da mi koraci ne odjekuju. Što je to? Ta ja evo pješacim u teškoj planinskoj obuci, okovanoj u gvozdene klince. Pa opet, ništa se ne cuje.

Nikola Šop, *Priča o tome kako je moj grad potonuo*

6	
---	--

4. Napiši kratice sljedećih riječi.

genitiv _____

usporedi _____

gospođa _____

i slično _____

4	
---	--

5. Ispiši dvije riječi u kojima je provedena palatalizacija.

Djelujući izvan pomodnih struja i tendencija, Šop u tišini, ali čvršće nego ikad, niže pjesme koristeći se originalnim i prepoznatljivim poetskim izrazom za koji se može reći da ga uvrštava u vrh hrvatske poezije.

_____, _____

2	
---	--

12	
----	--

6. Odredi vrstu podcrtanim riječima.

Pričam o dimovima. O divnim, kobnim oblicima, kojih smirenje je baš u rasplinuću.

Nikola Šop, *Predavanje o dimovima*

o – _____

kobnim – _____

smirenje – _____

baš – _____

4	
---	--

7. Prepiši iz teksta zadane riječi u zadanim padežima.

Za Šopovu su poeziju karakteristična dva tematska kruga: na početku zaokuplja ga ljudska i životinjska prizemnost, idilični svijet malih ljudi, stvari i životinja, svijet za koji pokazuje svoju ljubav i razumijevanje. Nasuprot tomu izrazu, u zrelijoj, astralnoj fazi njegova pjesnikovanja, Šopa određuje apstrakcija i misaona lirika prožeta pojmovima svemira, beskraj, vječnosti, duhovnosti, lirika neponovljive imaginacije i inovacije.

matica.hr (prilagođen tekst)

imenica u dativu _____

imenica u instrumentalu: _____

pridjev u akuzativu: _____

zamjenica u genitivu: _____

4	
---	--

8	
---	--

8. Odredi glagolski oblik podcrtanim glagolima. Nije potrebno pisati lice i broj.

Šaš poče da se razmiče i lomi. Iz nje se ukazivaše nekoliko nagih tijela. Neviđena i čarobna, obasjana mjesecom, okrenuše se prema meni, gledajući me bolno i zaprepašteno. Još samo jedan krik – i ta će vitka tijela odletjeti u noć na drugu obalu da bi ih nestalo u pećinama.

Nikola Šop, *Priča o presahlom jezeru* (prilagođen tekst)

poče – _____

se razmiče – _____

se ukazivaše – _____

gledajući – _____

će odletjeti – _____

bi nestalo – _____

6	
---	--

9. Ispiši na zadanu crtu priložnu oznaku načina koja se nalazi u sljedećim stihovima.

Kao da je mastionica izvrnuta,

I mastilo kaplje kap po kap.

Teška u njima slova se kriju,

Zato im je udar jak.

Nikola Šop, *Balade o mom razredu*

priložna oznaka načina: _____

1	
7	

10. Ispiši na zadane crte četiri predikata koja se nalaze u sljedećim stihovima.

Na svakoj klupi po jedan san spava.

I tajno po njima šuštanje me prene.

To vjetar po klupama prelistava

Mnoge zadatke neriješene.

I negdje iz tame skrivenog kuta

Nešto se čuje tapa-tap.

Nikola Šop, *Balade o mom razredu*

_____ , _____ , _____ , _____

4	
---	--

11. Ispiši pet predikata iz sljedećega teksta i za svaki odredi je li glagolski ili imenski.

Krma je bila zaobljena i uvijek je trebala biti prazna. To je brodu pružalo stabilnost i sigurnost. Antički brod nije imao kobilice. Gaz mu je bio približno dva metra.

predikat

vrsta predikata

5	
---	--

9	
---	--

12. Ispiši na zadane crte osam subjekata (izrečenih i neizrečenih) koji se nalaze u sljedećim stihovima. Ne ispisuj subjektni skup, samo subjekt.

Ah, na nebu tvome vlada divan red.

Anđeli tvoji, svaki od njih posla ima.

I pčela mrtva gore opet skuplja med
po tvome nebeskom cvijeću i poljima.

Obilje posla daj i svakome čovjeku,
neka mu radošću urodi svaki sat.

I neka tebi samo, kad dani mu proteku,
blistav od rada preda svoj alat.

Nikola Šop, *Molitva da svi imaju posla*

_____, _____, _____, _____
_____, _____, _____, _____

8	
---	--

13. Prepoznaj imenski atribut u sljedećoj rečenici i preoblikuj ga u sročni. Ispiši samo tu preoblikovanu sintagmu.

Iz nezgode svake teške pouzdano ih je i neodgodivo izvlačio glas šaptača kojemu nisu znali ime.

1	
---	--

9	
---	--

14. Ispiši pet sintagma iz sljedeće rečenice i svaku od njih poveži sa slovom koje određuje vrstu sintagmatskoga odnosa s obzirom na vrstu gramatičke veze: A – sročnost, B – upravljanje, C – pridruživanje.

Lako se oslobodio konopca vještim pokretom ruke.

sintagma

slovo

_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____

5	
---	--

15. Odredi vrstu sintagmatskih odnosa s obzirom na vrstu gramatičke veze.

Misao na vječnost – _____

Gundulićev san – _____

Zdenac života – _____

Pozdrav domovini – _____

4	
---	--

9	
---	--

16. Odredi vrstu prenesenoga značenja podcrtanim riječima i sintagmama.

U gradnji svaka ruka dobro dođe. _____

Sunce je već bilo preplavilo nebo. _____

Dijabetes je tihi ubojica i trebate ga se bojati. _____

Ukradeni Picasso osvanuo je šest godina poslije u Rumunjskoj. _____

4	
---	--

17. Ispiši na crtu riječ koja je metafora u sljedećoj rečenici.

Rečenice je glatko pisao svojim perom. _____

1	
---	--

18. Zadatak se sastoji od dvaju dijelova.

a) Napiši značenja homonima pláviti – plàviti.

b) Odredi kojoj vrsti ti homonimi pripadaju.

a) značenje homonima

pláviti _____

plàviti _____

b) vrsta homonima: _____

3	
---	--

8	
---	--

19. Kojoj je riječi u sljedećem sinonimskom nizu antonim riječ *pokretljiv* ('koji ima jaku pokretačku snagu, koji se lako pokreće ili giba')? Ispiši je na crtu.

mlak, mlohav, trom, nepoduzetan

1	
---	--

20. Ispiši na crtu hiperonim riječi *kornjača* koji se pojavljuje u tekstu.

Kornjače pripadaju redu gmazova s čvrstim oklopom, koji se sastoji od leđnog i trbušnog dijela. Dije se u podredove krijovratke i vijovratke, koji obuhvaćaju više porodica od kojih su poznatije morskovodnice, mekoštitke, slatkovodnice i kopnice (Testudinidae).

enciklopedija.hr (prilagođen tekst)

1	
---	--

21. Napiši slovima zadane brojeve.

28. _____

23 456 _____

2	
---	--

4	
---	--

U zadatcima 22. – 30. zaokruži slovo ispred točnoga odgovora.

22. U kojoj je rečenici zarez napisan u skladu s pravopisnim pravilima?

- a) Razmišljajući o tome, našao se iznenada na čistini.
- b) Nakon napornoga dana na izletu, umorni i zadovoljni stigli su doma.
- c) Park ne samo da je bio prepun zelenila, već se u njemu nalazio i vodoskok.
- d) Na raskrižju možeš krenuti gore kroz šumu, odnosno dolje puteljkom uz rijeku.

1	
---	--

23. Koliko je riječi u lokativu u sljedećim stihovima?

U torbi nosi mnogo raznih sprava.

U ruci mu raskliman šestar.

Na ploči on do zore rješava

zadatak jedan nerješiv i star.

Nikola Šop, *Balade o mom razredu*

- a) jedna
- b) dvije
- c) tri
- d) četiri

1	
---	--

2	
---	--

24. Koji je pridjev točno napisan?

- a) tiho-oceanski (od Tihi ocean)
- b) nisko-podni (od niski pod)
- c) austro-ugarski (od Austro-Ugarska)
- d) zadarsko-šibenski (od Zadar i Šibenik)

1	
---	--

25. Koji je pridjev točno napisan u sljedećim sintagmama?

- a) Plivin lijek (od Pliva)
- b) coca-colina boca (od Coca-Cola)
- c) Verdieva arija (od Verdi)
- d) novo-zagrebački park (od Novi Zagreb)

1	
---	--

26. Koji je točan zapis razlomka 25/46?

- a) dvadeset pet četrdeset šestina
- b) dvadesetpet četrdesetšestina
- c) dvadeset-pet četrdeset-šestina
- d) dvadeset pet četrdesetšestina

1	
---	--

3	
---	--

27. U kojoj je rečenici glagolski oblik točno napisan?

- a) Neznam što te muči.
- b) Nedostaje li ti tvoja škola?
- c) Nemogu ništa učiniti za tebe.
- d) Nebi li možda radije došao sutra?

1	
---	--

28. Koliko je sročnih sintagmi u priloženoj rečenici? Zanemari primjere subjektno-predikatne sročnosti.

Tako se *Dubravka* iščitava kao politička drama koja odbacuje mogućnost sudjelovanja građanstva u dubrovačkoj vlasti.

- a) jedna
- b) dvije
- c) tri
- d) četiri

1	
---	--

2	
---	--

29. U kojoj je rečenici dalji/neizravni objekt?

- a) Pisari su arogantno završavali službene tekstove.
- b) Pisac može sastaviti svoj tekst na bezbroj različitih načina.
- c) Teško je procijeniti ulogu pisara u mezopotamskom društvu.
- d) Zanesene čitatelje i samo jedna riječ potakne na razmišljanje.

1	
---	--

30. Koja tvrdnja za idiolekt nije točna?

- a) Idiolekt je jezični sustav određene zatvorene zajednice.
- b) Idiolekt ima obilježja mjesnoga govora i dijalekta.
- c) Idiolekt je govor karakterističan za pojedinca.
- d) Idiolekt se razlikuje od standardnog jezika.

1	
---	--

2	
---	--

Pozorno pročitaj zadani tekst i riješi zadatke 31. – 35.

Prošle godine podiglo se puno prašine oko umjetne inteligencije i načina na koji znanstvenici „uče“ umjetnu inteligenciju dajući joj gomile podataka. No, jedna je grupa znanstvenika otišla korak dalje i umjetnu inteligenciju iskoristila kako bi otkrila na koji način ljudi uče. Wai Keen Wong, istraživač umjetne inteligencije na Sveučilištu New York, i njegov tim napravili su niz testova i otkrili da njihov model umjetne inteligencije može „sâm“ naučiti prepoznavati neke riječi i predmete, baš kao što to uče i djeca.

Wong i njegovi kolege postavili su kameru na glavu dječaka, u njegovoj dobi od šest mjeseci do otprilike dvije godine, kako bi zabilježili svijet iz perspektive djeteta. Prikupili su oko 61 sat snimki koje su potom „dali“ na uvid njihovu modelu umjetne inteligencije. Model je bio izložen slikama uhvaćenima sa snimki i 250 tisuća riječi koje su izgovorene dječaku tijekom snimanja. Korištenjem tehnike kontrastivnog učenja model je naučio koje slike i tekst idu zajedno te je tako izgradio informacije koje se mogu upotrijebiti za prepoznavanje.

Kako bi testirali svoj model, Wong i njegov tim od UI-a su tražili da spoji određenu riječ s jednom od četiri ponuđene slike, baš kao što se nudi djetetu kad se procjenjuju njegove jezične sposobnosti. Model UI-a uspješno je klasificirao objekt u 62 posto slučajeva, što je bilo puno bolje od očekivanih 25 posto. Zanimljivo, neke riječi, kao što su *jabuka* i *pas*, koje model UI-a nije vidio na snimci, uspio je ispravno identificirati. Čak je bio bolji od djece u identificiranju tih objekata izvan konteksta.

Iako su se Wong i njegov tim oslanjali na iskustva samo jednog djeteta, njihova studija mogla bi pomoći u otkrivanju kako djeca stvaraju veze i asocijacije između različitih predmeta. No, činjenica je da je učenje jezika kod djece mnogo bogatije i raznolikije iskustvo no što je to ovaj model UI-a imao – budući da je UI ograničen na digitalne podatke kao što su fotografije i pisani tekst, ne može imati iste interakcije s okolinom kao što to imaju djeca tijekom odrastanja. Stoga mu je bilo teže naučiti riječi poput *ruka*, koju ona veoma brzo prepoznaju i savladavaju.

Wong i njegov tim nadaju se da će njihova studija, objavljena u časopisu *Science*, iako s određenim ograničenjima, ipak pomoći razriješiti dugogodišnje rasprave o tome kako djeca uče jezik i uvesti neke nove teorije u kognitivnim znanostima.

Martina Čizmić, *Umjetna inteligencija mogla bi pomoći znanstvenicima da otkriju kako ljudi zapravo uče* (prilagođen tekst)

31. Koja je bila namjena istraživanja koje su proveli Wong i njegovi kolege?

- a) spoznati kako djeca usvajaju nove kognitivne vještine
- b) promovirati uporabu umjetne inteligencije pri učenju novih riječi
- c) otkriti zašto neka djeca lakše usvajaju nove pojmove od ostale djece
- d) objasniti na koji se način umjetna inteligencija koristi novim podacima

1	
---	--

32. U kakvom su značenjskom odnosu riječi *jabuka* i *ruka* u tekstu?

- a) u odnosu kontekstualne sinonimije
- b) u odnosu kontekstualne antonimije
- c) u odnosu kontekstualne homonimije
- d) u odnosu kontekstualne hiperonimije/hiponimije

1	
---	--

33. Na što se odnosi podcrtana zamjenica u sljedećoj rečenici?

Stoga mu je bilo teže naučiti riječi poput *ruka*, koju ona veoma brzo prepoznaju i savladavaju.

- a) na jezik
- b) na dijete
- c) na umjetnu inteligenciju
- d) na digitalne podatke

1	
---	--

3	
---	--

34. Koja je od sljedećih tvrdnja o umjetnoj inteligenciji točna?

- a) Glavnim ograničenjem umjetne inteligencije pokazalo se to što ne može samostalno učiti.
- b) Umjetna inteligencija tijekom istraživanja neposredno je iskusila sve što je iskusilo i dijete.
- c) Umjetna inteligencija na testovima je ostvarila bolji rezultat od onoga što se predviđalo.
- d) Zadatak umjetne inteligencije za vrijeme studije bio je taj da poveže riječi koje dijete izgovara s predmetima i pojavama iz okoline.

1	
---	--

35. Ispiši rečenicu iz teksta koja iskazuje zašto rezultati dobiveni istraživanjem ne mogu u potpunosti rasvijetliti problem koji su znanstvenici proučavali.

1	
---	--

2	
---	--